

סא"ל שרון יצחק (ישוסטיי)

30089

בן פסיה וגרשון

נולד ב- כ"ח מרחשון תרפ"א 9.11.1920

התגייס לצה"ל ב- 19.12.1947

שרת בחטיבת גולני

נפל ב- ט"ו כסלו תשכ"ב 23.11.1961

בעת מילוי תפקידו.

שרון, יצחק ("שוסטי")

בן גרשון ופסיה. נולד ביום כ"ח במרחשון
תרפ"א (9.11.1920) בעיר לחוה אשר בפולין.
המשפחה עלתה לארץ בשנת 1935. סיים
את לימודיו בבית-ספר תיכון. היה חבר
פעיל ב"הגנה". היה נוטר במשטרת הישובים
העברים, שירת בצבא הבריטי בימי מלחמת-
העולם השניה ונפל בשבי הגרמני. בארץ
השתתף במלחמת-הקוממיות. בספר "אילן
ושלח" (דרך הקרבות של חטיבת "גולני")
מופיעות שתי רשימות שלו — בשמן הקודם:

שוסטרמן. שירת בצבא-הקבע והגיע לדרגת סגן-אלוף. יצחק היה גם בין
המשתתפים במערכת-סיני. נפל בשעת מילוי תפקידו ביום ט"ו בכסלו
תשכ"ב (23.11.1961) והובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות בבית-גן. הניח
אשה ושני ילדים. שמו נקרא על הספרייה העירונית בדימונה. ביתם-הספורט
הפיקודי של פיקוד הדרום מוענק גביע נודד על-שמו.

שליבים בקרב על העיר

טבריה העברית מחולקת לשני חלקים עיקריים: העיר החדשה והעתיקה. רוב האוכלוסיה היהודית, המונה כ-6000 נפש, נמצאה מרוכזת בעיר החדשה ובשכונת "אחזה" שבמבוא הדרומי לטבריה, ובמימוניה. ואלו הערבים, כ-2500 נפש, מושבם היה בעיקר בעיר העתיקה, ויתרם בהרים שסביב לעיר. מבחינה צבאית-טופוגרפית שלטו הם על שלוש המבואות לעיר: על כביש הגליל העליון הנכנס לעיר מצפון, על כביש עמק-הירדן הנכנס מדרום וכן על כביש נצרת — ממערב. ואכן, למעשה היתה טבריה נצורה. פרט למעבר מכונניות משורינות מעמק-הירדן, היות ואנו שלטנו בכביש זה. עם זאת הרי מצב הערבים בעיר לא היה טוב יותר, משום שכל תגבורת וכל קשר התחבורה שלהם חייב היה לעבור בתחומי העיר שנמצאו בשליטתנו. תקותם היתה ש"חיל-השחרור" יתקוף וישחרר את טבריה, ואכן, זו היתה סיבת חוצפתם, למרות היותם מיעוט בעיר.

הגנת העיר נחלקה לשנים: כוחות חיל-משמר (אנשי טבריה) ו"ח"ש (הגדוד). ו"ח"ש (בכוח של שתי מחלקות) הוצע והחזיק בכמה ריכוזים לאורך כביש-הגליל והבטיח

טבריה

את מלון "גלייכנר" נגד השתלטות ערבית עליו, ואת מלון "פולוניה" שבכניסה לעיר מדרום, ויתרם בריכוזים קטנים יותר להתקפות-נגד במקרה של הפגנות, שיהפכו להתפרצות המונית של הערבים (כפי שקרה במאורעות 1936). המוסדות הציבוריים בטבריה — הן של היהודים והן של הערבים — היו מעונינים בשקט, אבל האוירה היתה מחושמלת וכל התנגשות קלה בין נערים ברחוב הביאה מיד להתקפות ושימוש באש, שנסתיימו בשביתות-נשק בתיווכו של מפקד המשטרה הבריטי.

שתי שביתות-נשק היו בטבריה עד שהוברר לחלוטין, שמצב זה לא יכול להמשך. — והוחלט להשתלט על הדרכים המובילות לגליל-העליון (הגליל היה מנותק מן הארץ עד התקפות אלו והאספקה הועברה אליו בדרך הים — לגנוסר, ומשם הלאה).

אהרי שביתת-הנשק השניה הוצאו כל האזרחים היהודים מן העיר העתיקה, ובמקומם הוכנסה מחלקה של הגדוד, שתפסה שני בלוקים, על שפת-הים, מתוך הישוב של איום בעורף האויב ואפשרות גישה דרך הים למקרה של ניתוק הכביש מהעיר החדשה. מחלקה זו החזיקה מעמד יפה, כשהיא מנותקת מכל קשר (מכשירי-קשר טרם הגיעו לגדוד). לאחר שהמשורין הכניס תחמושת וצרכי אוכל לעיר העתיקה, עלה על מוקש בדרכו חזרה ונשרף. — ומאז לא היה כל קשר אתם, והוכרחנו, על כן, להחיש את הורדת המצור מעליהם. ב-12.4.48 יצאו שתי מחלקות של הגדוד: יבנאלים ובני עמק-הירדן, ותפסו, האחת את גבעת שייך-קדומי שממערב לטבריה ומעליה; בכך אבטחה את הכניסה המערבית לעיר מפני תגבורת אויב שעלולה היתה לבוא מלוביה. מחלקה שניה טיהרה את רכסי הגבעות מן הכפרים הערביים וביניהם נאסר-א-דין ע"י טבריה, שבו נערך קרב קשה עם צלפים, ולאחר זאת נכנסו כתגבורת העירה.

בשלב שני, בוימה התקפת-סרק על עמדות הערבים בעיר העתיקה, ובו בזמן החדרנו דרך הים ציוד ואספקה ב-4 סירות משוטים, שנגררו עד מרחק של ק"מ אחד מהחוף ומשם במשוטים. לפני כן הוגנב לעיר-העתיקה מכשירי-קשר ע"י סירת גומי קטנה. כך הוקם קשר סירות עם העיר העתיקה. הסירות הללו כללו תגבורת של שתי כיתות ונשק, תחמושת וצרכי אוכל (היחידה הנצורה חיתה משך 7 ימים במנות-לחץ). הפעולה עברה בהצלחה והסירות חזרו לעין-גב.

משירדה הדאגה למחלקה הופנתה כל תשומת הלב למבצע. לרשותנו הועמדה פלוגת-פלמ"ח, מאלו שעסקו בעת ההיא בטיהור הגליל-העליון. התכנית נערכה כך: א. לשתק את העמדות הערביות שבחומת העיר ממול לכביש העולה לקרית-שמואל. ב. לכבוש את מלון "טבריה", החולש על כל העיר התחתית. ג. הריסת המחסום, החוסם את הדרך לגליל-העליון בסביבות "הלידו". בו בזמן תבצענה יחידות החי"ש פעולות-הטעיה בעיר בכל הכיוונים. באותו לילה, 16.4.48, ביצעו יחידות החי"ש את פעולתן (פוצצו בתים, שהיו מיושבים ביום ע"י צלפים), ואלו הפלמ"ח לא יכול היה לפעול משום הפרעת הצבא, שירד העירה בכוח של משוריינים וטנק כבד, — והפעולה נדחתה ללילה השני.

בינתיים קיבלו יחידותינו בעיר-העתיקה הודעה על המצב ועל ההתקפה, והוטל עליהם לרתק באש את עמדות הערבים בעיר העתיקה במשך כל זמן ההתקפה.

בלילה השני יצאו יחידות הפלמ"ח לפעולה והצליחו להשתלט על מלון "טבריה", שהועבר מיד לידי יחידת חי"ש, ואחר המשיכו לפוצץ את עמדות האויב לאורך רחוב-כנרת היורד לים. למחרת עזב הפלמ"ח את טבריה כיוון שנקרא לפעול במקום אחר. הוחל בתיכנון התקפה מצד קרית-שמואל, דרך טחנת הקמח, כדי להשתלט על כביש הגליל ע"י כיבוש "הלידו" ובית-החולים הסקוטי "טורנס". כל ההכנות נעשו, והתכנית הוסברה למפקדי-המשנה. אך פעולה זו לא בוצעה, משום שבאותו בוקר, 18.4, ב-11.00, פינו ערביי טבריה את העיר בחסות הצבא. היה זה מקרה ראשון, תקדים של עזיבת מקום ופינוי מוחלט. בעיר הוכרו מצב צבאי ע"י מפקד העיר. זמן קצר לאחר מכן נכבשו הכפרים ששכנו לאורך הכביש לגליל והכביש נפתח לתנועה יהודית.

יצחק שוסטרמן

מארכ 1948.

— היום אתם נוסעים לסבריה — עתה העיר שקטה — אך בכל רגע עלולים לפרוץ קרבות אני סבוך ובטוח, שתדעו להשיב כלחמה.

בסלים אלה נפרד מאתנו המים לאחר שנמרנו את חודש האיכונים שלנו בעיריב. בו ביום הגענו, כשלוש כיתות — עשרים ואחד איש — במנויסי חיפה, למלון "פולוניה" אשר בפצריה, לכל כיתה נקבע כפקד בשמח מעולה. כיתה אחת נשארה במלון הבסקיף על הכביש הראשי, ושתי הכיתות הגותרות ירדו לעיר העתיקה.

סבריה היהודית, ובפרט העיר העתיקה, לא זכתה עד הנה להיות את עיניה בחיילים עבריים, הנוסעים במלוא התלושות והתחמושת. משום כך כעברנו, ארבעה עשר אנשיהגנה מנויים, ברחוב הגליל וברחוב השלום, קמה כל סבריה על רגליה. אלה קיבלונו ביראת כבוד, והשכנים — בפחד ובמשפחה. בימים הראשונים לשהותנו בסבריה, היינו "מבטוסיס-חליס". אמנם, מצענו היה על מזרונים, בלי מסות וכדינים. ישנו בבגדים, כמות האוכל היתה זעומה, אך עם כל המגרעות הללו, שבתנו בחלקנו. היינו נוסעים לחסיסבריה, פגשנו ידידים ותיקים בורכם לצפון, בערבים שרגו בצוואת וערכנו בסירות וריקודים.

כשבאנו לסבריה, עדין שרר שקט יחסי בעיר. סבריה שימשה צומת-דרכים חיונית ביותר בין הגליל העליון והתחתון, ומשום-כך, כנראה, נקטו מפקדי סבריה בשיטה של "כשובה ונחתה". בינתיים הקימו הערבים עמדות מבוזרות כהלכה, כגון עמדת-מנסור החולשת על כל רחוב השלום, ובית-הנגידה, וכן קיבלו תגבורת באנשי כנופיות ותחמושת רבה הגיעה אליהם. לעומת זאת קשה היה מצבם של היהודים בעיר העתיקה.

הרובע היהודי בעיר העתיקה, כלל כמה בתים רעועים על שפתי-הים, משני עבריו של רחוב השלום. מכל הבתים הללו, אפשר היה למצוא רק אחד הראוי לשמש כעמדה — ביתו של חסדרבנו. על גג הבית היו ערוכות שורות של לבנים אשר אפשר היה להפילן במשיכת חבל על ראש כל צר ואויב. כן בנה לו חדר המותקן על ציר, כך שבמקרה שנפרץ קיר אחד, מיד עמד קיר חדש מול התוקף. מתחת לבית היה בקלט לשעת הדחק, אך חוץ ממבצר "רבנו" נמצאו שאר העמדות בחורי מגורים בלי שום מחסה של שקים מפלאים או אבנים. הלוחמים מנו כ-20 איש; הנשק כלל שני רובים, כעשרה סטנים, "בלילה" אחת, אקדחים מספר, וכמה רימונים. הערבים חלשו על כל הדרכים לעיר העתיקה ומנעו מלהעביר לרובע היהודי אספקה, תגבורת אנשים ותחמושת. הרובע היה מנותק, פרט לקשר איתות עם עיריב.

אור ל-12 במארכ — יום חמישי לפנות בוקר — החל הקרב. בשעה ארבע לערך העירו את הלוחמים במלון "פולוניה".

"קומו! יוצאים לפעולה".

בחוללה אחת התרגשות את האנשים, כיון שהיתה זו להם פעם ראשונה שיצאו "להלחם", אך עד מהרה הבליגו על פחדם.

ש.ע. יצא בראש חמשה מאנשיו לערוך חיפושים באוטובוסים הערבים. האוטו נעצר. הערבים יצאו ונהללו חיפושים. כמעט ואין מוצאים דבר. אלא שהבחינו במשהו חשוד, שהיה בכיסו של אחד, משפנו אליו, שלף אקדה וירה שלוש יריות הפחדה באויר וניסה להמלט. הערבי נורה ונפל מתבוסס. היה זה אחד ממפקדי הנגידה. כך החל הקרב הראשון על סבריה.

למשמע היריות הראשונות החלה אש רובים ומקלעים להציף את העיר התחתית, ובפרט את העיר העתיקה. הערבים תקפו את העמדות היהודיות.

השעה 0530. לפתע מעירנו א. בעמדתנו, שמצד שמאל לרחוב השלום, "קומו! התלבשו מהר — יריות".

מיד תפס כל אחד את הסטן שלו, ועלינו על הגג. ו. ואני תפסנו עמדות לצד הכביש והיחד — י.א. וא. — לצד העמדות הערביות שמן העבר השני. מרחוק ראינו קבוצות ערבים תופסות עמדות במלון "סבריה".

והנה לפתע צעקה: "ערבי!" ומיד לאחריה פילחה יריה את האויר וזרחק מטרים מספר מאתנו גשמה צעקת-אימים. הערבי, כפי הנראה, נפגע קשה. אך הצרה היא שעמדתנו נתגלתה, והאש נסתה עלינו מכל העברים. הכדורים שרקו בקרבנות, למדנו להבחין בין כדור השורק מצד הראש, וכדור העובר ליד האוזן. א. כמעט ונתהרש. בינתיים קיבלנו ידיעות מ"עמדות" אחרות: צ. מפד העיר העתיקה, יצא בלילה ועדין לא שב. מעברו השני של רחוב השלום התקדמו הערבים והחלו להשליך רימונים. בשעה 0800 נשתתקו היריות. מכוניות-צבא עברו ברחובות והכריזו על עוצר. אך נעלמו באופק מכוניות-הצבא, והיריות החלו מחדש, ולפתע ידיעה: — שמואל חיון נפצע קשה בבטנו. אמבולנס הגיע רק לאחר ארבע שעות, — אך המועד כבר נחאחר. הבחור רחב-הכתפיים מת בבית-החולים.

זמן מה אחרי-כך נשמעו קולות התפוצצות של רימונים, יריות סטנים, רובים ומקלעים, כל הזמן אותה מוסיקה עצמה. ולפתע צועק ד. לעבר עמדתנו:

"הב עורה — מהירה — שלח שני אנשים!"

שנים נשלחנו. כל אחד לקח שני רימונים, סטן ושלוש מחסניות, ויצאנו לעברו השני של רחוב השלום. כשחצינו את הרחוב, הומטרה עלינו אש מעמדת-מנסור. אך למזלנו לא נפגענו. באותה שעה הצליחו ל. ושלושה אחרים לסאטא את הערבים משפתי-הים על ידי רימונים.

כשהגענו לעמדת ד., לקחנו עמנו ארגו עם כמה רימונים, תפסנו עמדה קיצונית כלפי-דרום וקיבלנו פקודה להשליך רימונים. מצאנו מחסה והשלכנו רימונים לעבר העמדה הערבית שממולנו — המרוחקת כדי 30 מטר. גם מן העמדה היהודית הקרובה אלינו, המטירו אש על הערבים, והללו החלו נסוגים. אך היריות לא פסקו. לעת ערב הגיעו אלינו שתי חובשות, וכן הוראה לחסוך בתחמושת. חולנו מלירות, אך הצלף הערבי המשיך להטרידנו. לפתע צץ רעיון כיצד לחסלו: לקחתי כובע, הרימותיו על מקל, וארכתי מאחורי הקיר. בינתיים עמד חברי נכון לירות בצלף ברגע שהלה ירים את ראשו. ואמנם, בראות הצלף את הכובע, החל להמטיר אש. חברי הצליח כנראה לפגוע בצלף, כיון שהלה לא הוסיף עוד להרים ראש. עם רדת הלילה חללו היריות לגמרי.

קבענו מחדש את הקשר עם חברינו. העמדנו בחור אחד בתצפית, והשאר שכבו על שמיכה אחת והיו שרים עד אור הבוקר. עבר הלילה — יום ששי.

בבוקרו של יום ו' הגיענו שליח מיוחד ובשרנו, כי נחתמה שביתת-נשק בין ראשי שתי הצדדות. אבל אך יצאו אחרוני האורחים מהעיר העתיקה, והקרב החל מחדש. עוד ארבעה ימים נמשכו היריות. ביום החמישי לקרבות יצא טנדר לרחובות סבריה, ועליו שנים מנכבדי היהודים והערבים, והשקיפו את הרוחות.

כך נחתמה שביתת-הנשק האחרונה עם היהודים בסבריה.

שלמה ברמלי

יום חמישי, 8.4.1948.

בשעה 09.30 פתחו הערבים באש רובים ומקלעים על צמודותינו שבניצב היהודי. בצהריים החלו לתקוף במרגמות. שני בחורים נפצעו. הודעתי על כך לבעלת פצותיה ראש נספה בשעות הלילה ע"י המשטרה שהגיעה לרובע, והובא לבית-חולים. בשעה 17.00 נפסק החשבתל וסאו נזקקנו מכל קשר. במשך הלילה נמשכו הירות לסירוגין.

יום ששי, 9.4.1948.

בשעות הבוקר המוקדמות נפתחה עלינו אש רובים ומקלעים באיזו מרגמות אל העמדות. ב-11.00 התקרבו חמישה ערבים, בחיפוי מכונה ומקלעים. עד מרחק של 30 מטר, הסילו רימונים ונסוגו. כל היום לא נפסקה התקפת הירות. בחצות הלילה הגיע אלינו מהעיר כסורין עם כריז שוסטי והביא כמות תחמושת ומוון. לאחר שעה עזב ומיד החלו יירות. נזרקו רימונים על הכסורין, שהמשיך לנסוע והגיע עד למחסום. שמענו כמה התפוצצויות. לא ידענו אם הצליח לעבור. או לא. (אח"כ נתברר שהמסורין עלה על מוקש והוצת ע"י הערבים, וקנה אחת שנכסה בו נשרפה חיים יתר 3 הנוסעים הצליחו להמלט). יריתי רקיטה להאיר את הסביבה, אך היא היתה עקרה ובשעה מיד אלינו אש מרוכזת של מכונה ומקלעים, בחיפוי זה התקדמה יחידת חבלנים ערבית ופוצצה שני בתיב הסלנו עליהם רימונים. הירות נמשכו עד הבוקר.

שבת, 10.4.1948.

משעות הבוקר הלכה האש ושככה ובצהריים פסקה לחלוטין. בצהריים הגיע ארגולד (סרגנט משטרה) עם ערבי והודיע שקיימת שביתת-נשק ל-48 שעות להחלפת שבויים. בשעה 17.00 נפתחה עלינו שוב אש, ענינו בצמצום. חילופי הירות נמשכו כל הלילה.

יום ראשון, 11.4.1948.

למן הבוקר היו חילופי יירות לסירוגין. ב-19.00 החלה הרעשת מרגמות. לאחר חצות ניסו הערבים להתקרב אלינו כמה פעמים. הרגשנו בהם והשיבונו לעיניהם אש. בסיטתם הציתו את השוק הישן אשר בקרבתנו. הדליקה נמשכה כ-5 שעות ומלחה היתה באש חזקה מכל עמדות האויב. בערב שלחתי את מ.ג. עלימנט שישהה ל"גלי כנרת" ויודיע למטה על מצבנו. חסרה תחמושת. האספקה הולכת ואוזלת, האנשים תשושים וזקוקים להחלפה. השגתי פנסים ואותתתי לעינן, שיצמדו למטה-הגדוד את מברקי על הצורך בנושק ובאנשים.

יום שני, 12.4.1948.

החלו להפגינו במרגמות. ההפגזה נמשכה שעות. אחד הבחורים נפצע בצדו ונחבש. לא היתה לי כל אפשרות להודיע על הפצוע, או להעבירו לבית-חולים, והירות נמשכות. אח"כ הציתו הערבים שני בנינים בשני הבלוקים שנתבצרו בהם, וזרקו בקבוקי מולוטוב על בנין "הכסריבנו". באם ישרף בית ה"חכם", נאלץ להיסוג אל החוף. פתחנו עליהם באש חזקה והצלחנו לכבות את השריפה. אותה שעה ראיתי מתלקה היורדת מאסר-אדין ולאחרונה עולה הכפר באש. מאחר שלא היה לי כל מכשיר-קשר, ומצבנו הלך וקשה, יריתי 4 רקיטות אדומות, כדי להתרועע על מצבנו. הציעה תשובת רקיטה משכונת "אחזה". עם ערב נשתתקו הירות. התקשרתי באיתות לעינן, בקשתים שיעדו ל"ברק" על השריפות, הפצוע, ולדאג לאספקת תחמושת ומונות. כל הלילה צפיתי לשיבתו של מ.ג. הוא הגיע בסירה בשעה 03.00 והביא עמו קשר, מכשיר-קשר וסוללות, תחמושת לתמתיים והוראות-פעילות. העברנו את הפצוע לסירה ומ.ג. חזר עמו ל"גלי-כנרת". התחלנו מיד להתקשר, ומה רבה שמחתנו שנחשדש הקשר עם העיר. הרגשת הבדידות חלפה.

יום שלישי, 13.4.1948.

במשך היום היו יירות בודדות. בצהריים הודיעו מן העיר, שהצבא עומד להרעישנו בתותחים. היינו במצב קשה ביותר. לאחר זמן קצר נודע, שהגזירה בוטלה. ב-15.00 הוצת עוד בנין ע"י בקבוקים, במרחק 50 מטר מן העמדות. לא הרגשנו בערבים הקרבים, מאחר שהתקרבו מאחורי איזורם הם, והרוח היתה מערבית. האש אחזה מיד בכל פנות הבית ונמשכה כשעות. חששנו שהשריפה תעבור אלינו, אך למזלנו פסקה הרוח, ולא נשרף אלא בית אחד בלבד. התקשרתי בערב עם צביקה לבקוב והסברתי לו את המצב. הוא הודיעני על תגבורת שתגיע אלי, וכן שיפגש עמי. הידיעות נמשכות כל הזמן. שקלתי את ענין התגבורת. נראה לי שרצוי היה לכבוש את הקטע שמדרום לנו ולהתחבר אל "גלי-כנרת". לשם כך נחוצים חומרי-נפץ וחבלנים. אני מחכה עכשיו לתגבורת, שתגיע ולהודמנות להפגש עם שוסטי, ולשוחח עמו. עמדתי בקשר עם העיר וסירות התגבורת. בשעה 01.00 עברו האנשים מסירת-המוטור אל סירות המשוסים והחלו לתתור לעבר החוף. שלחתי איש שיאותת למתקרבים על מקומנו. בשעה 02.00 החלה התקפת יירות ומרגמות מכיוון העיר. לא הבינוני מה הדבר. אחריכך הוברר, שהיתה זאת התקפת הסעיה על מנת להסיח את ערנות הערבים להגברת המגיעה אלינו. עם התקרב הסירות לחוף, הרגישו בכך הערבים ופתחו מיד באש. אנשי התגבורת עברו בתוך האש, תמשו עמדות והבטיחו את מקום הנחיתה ותוך כדי כך החילונו לפרק את האספקה שהגיעה. החלפה ערכה כ-10 דקות, והסירות חזרו בלי שהצלחתי להפגש עם ש. המצרכים הועברו למרתף. חילקתי את האנשים לשני בלוקים, כדי שישמשו רזרבה לשעת הצורך.

יום רביעי, 14.4.1948

לפנות בוקר מסקו היריות. ב־07.00 הגיע צבא בריטי לרחוב שכם והסתובב לאורכו. ב־08.00 הודיעוני על חפזות עוצר בעיר ע"י הצבא והפסקת האש. גם הערבים מסתובבים עד למחסום. נתתי לאנשים הוראות התנהגות. במשך כל היום שרר שקט. הבחורים נחים ומנקים את הכלים.

יום חמישי, 15.4.1948

השקט נמשך. היו כמה יריות מקלע ותמתיים, אך לא ענינו. גם בערב נשמעו יריות בודדות.

יום ששי, 16.4.1948

יריות בודדות במשך היום. לא ענינו. בערב הגיעה סירה והביאה קשר רורבי וסוללה. בשעה 02.00 התחילה הפעולה לתפיסת עמדות כדי לפתוח את הכביש לגליל-העליון. לאחר התפוצצות אדירה שזעזעה את כל בתי העיר-העתיקה (הופצץ בית-מחפוזה!) וסיום הפעולה, נפתחה עלינו אש חזקה שנמשכה עד אור הבוקר. השיבנו אש. עם בוקר נפסקו היריות.

שבת, 17.4.1948

בשעה 07.00 הוטל רימון לתוך עמדת "חכם" ונתפוצץ. בנס לא נפצע איש. במשך היום היו יריות בודדות. האנשים נחו. לפנות-ערב קיבלתי הודעה על פעולה שתבוצע ברחוב שכם. 23.15 נקבעה כשעת האפס. ב־23.30 הוחל המבצע. לאחר חילופי-יריות קצרים, נשמעה התפוצצות, ומיד לאחריה עוד כמה התפוצצויות. עד שבע, ותזמורת של יריות. האנשים היו בעמדות וחזו במחזה מרהיב-העין. לאחר שעתים נפתחה אש על מלון "אדלר". קיבלתי מיד הוראה לפתוח באש דלילה לאותו כיוון. עשיתי כמצווה. לאחר זמן קצר הודיעוני, שהערבים נסוגו והפסקתי את האש. מיד הופנתה אש הערבים מכל העברים אלינו. פקדתי לא לבזבז תחמושת, להקשיב ולחכות עד שהאויב יתקרב לטווחים הקצרים. חילופי היריות נמשכו עד 05.00 בקצבי אש בלתי קבועים. הוטלו כמה פגזי מרגמות, אך לא היו כל אבידות.

יום ראשון, 18.4.1948

עד 07.00 נמשכו יריות בודדות. ב־10.00 הודיעוני באלחוט שהערבים מבקשים, כנראה, לעזוב את העיר. דבר זה נראה בעינינו, הנצורים, משונה ביותר. לא האמנו בכך. עד שעמדנו בפני העובדה עצמה. ב־14.00 הודיעוני, שהצבא הכריז על עוצר בעיר-העתיקה, כדי להוציא מתוכה את הערבים. בשעת ההודעה נורה ערבי מתוך העמדה שלנו ונהרג. מיד הגיע אלינו טנק בריטי גדול; נגשתי אל הקצין לברר את רצונו. הוא ביקש אחד מבני המקום. הופיע ב. את השיחה תרגמה חיה. הקצין הודיע לשלושתנו שנעלה עמו לטנק. סרבנו. הודעתי לו שפקודות מקבל אני רק מן הממונים עלי. הדבר הרתיחו והוא הביא עמו כ־10 חיילים. המשכתי לסרב. הזהירני בפעם אחרונה. בינתיים התאספו ליד העמדה כ־15 בחורים. הקצין פקד על התותחן לטעון את הכלי ולכונו אל העמדה. לא יכולתי לעמוד במבחן זה, כי אילו קיים את איומו היה הורג רבים מאנשי. שאלתי לאן יובילני, אמר: למשטרה. לא האמנו לו, אך לא היתה לנו ברירה. עלינו לטנק. ההרגשה היתה מרה למדי. הובאנו לרחבת מלון "טבריה" ושם ישבנו במשורין עד שעה 16.45. כשנסתימה העברת הערבים, עם המכונית האחרונה, התחיל לנסוע גם המשורין. רציתי לקפוץ מן המכונית, אך חברי הגיאוני. סיכמו בינינו, שאם תעבור המכונית את טבריה ותמשיך לנסוע, נקפוץ כולנו ב"ער צבי". להפתעתנו, הובאנו למשטרה. שם נשאלנו לשמותינו (מסרנו, כמובן, שמות בדויים) ולסיבת מעצרנו ושחררנו. רצתי למטה לחפש את צביקה. הודיעוני, שירד לעיר העתיקה. מיד ירדתי גם אני לשם ונגשתי עמו. השמחה היתה עצומה. לא האמנתי למראה עיני ולמשמע אוני. בריחת הערבים מן העיר נראתה לי כחלום, וכפולה היתה ההרגשה הנעימה של כל אנשי מחלקת העיר-העתיקה, אשר חלק ניכר נזקף לזכותם בכיבוש טבריה.

אברהם ריקלין

חקרב על משלט בית-הקברות

ההתקפה על משלט בית-הקברות נועדה ל-3 בינואר. כלילה שלפני כן יצא לשם פטרול סיור קטן. תפקידיו היו לבחוק את השטח ולהשתדל להבחין גם בסוג הביצורים שבמקום ובטיבם.

בהגיע אנשי הפטרול למרחק של כ-300 מ' מן הגדר הסובבת את המשלט, התחילו לנבוח כלבים, (המקום היה זרוע חושות ערביות שנעזבו). מיד נחלק הפטרול: — שנים מן האנשים פנו הצדה ומשכו בעקבותיהם את הכלבים, בעוד ששני האחרים חדרו דרך הגדר החיצונית והתקרבו לגדר הפנימית של המשלט (המרחק בין גדר לגדר היה כ-80 מ'). הם סיירו היטב את הסביבה בחפשם את הדרך המתאימה ביותר להתקדמות הכוח.

לפי התכנית הוצרכה הפעולה להיות התקפת-לילה שקטה. הנחנו שנפרוק את הגדר החיצונית בלי שיבחינו בנו, והסתערות תבוא כשהכוח יחדר לשטח שבין שתי הגדרות, והגדר הפנימית תפוצץ ע"י בונגלור-טורפדו.

נוסף לאנשי פלוגתי, צורפו אלינו מקלע בינוני ומרגמה בת 81 מ"מ, וכן 4 חבלנים עמוסי בונגלורים ומכשירים לגלוי מוקשים. נוסף לכך עמדו תותחים לרשותנו, לסיוע ישיר לנו ולכוח השני אשר צריך היה במקביל לנו להשתלט על משלט 102.

יצאנו עם ראשית הלייל. הדרך עד ליעד עברה ללא כל תקלות, אף כי נמשכה יותר זמן משצפינו. משהגיעה היחידה למרחק של 400 מטר מהגדר ניתנה לאנשים שהות למנוחה כי עיפו מהדרך הארוכה. חולית מקצצי הגדר נשלחה קדימה, להכשיר את מעבר הכוח. החוליה הגיעה למקום בסדר. הסמל, שהיה אחראי על היחידה, טעה בדרכו חזרה, והגיע אלי רק כעבור זמן רב ביותר. העיכוב הממושך הזה בביצוע הניע אותי לחשוב שהגדר החיצונית עדיין לא קוצצה, וחששתי על כן לתקלות. נתתי איפוא, הוראה לתותחים לפתוח באש-טיווח, שיהיו מוכנים לסייע, על כל צרה שלא תבוא.

התותחים פתחו באש. הטווח הייה מופרז. פקדתי להקטין את הטווח ואף על פי כן לא הצלחנו לפגוע במשלט. החלטתי על כן להפסיק את האש ולחזור לתכנית הראשונית — הסתערות שקטה, אף כי חששתי קצת, שההפגזה עוררה את המצרים וגורם ההפתעה בטל. קיויתי, שאי המשכת ההפגזה תבטל את הכוננות.

היחידה התקדמה בשקט עד למרחק 20 מטר מן הגדר החיצונית. כאן פשטו הרובאים את עודף הציוד והתחמושת להקלת ההסתערות וכל מחלקה ריכזה לחוד את חפציה. המקלע הבינוני והמרגמה נשארו מאחור כשהם מוכנים לסייע להסתערות ולהבטיח באשם את האגפים.

היחידה חדרה פנימה דרך הפרצות שהוכנו, והתקדמה בפיקוד הס.מ.פ. עד לטווח של כ-50 מ' מהגדר הפנימית. האויב הרגיש בהם ופתח באש ממכונת "ויקרט",

ומיד לאחריה פתחה באש מכונה נוספת. מיד ניתנה פקודת האש לאנשים. החבלנים התקדמו, פוצצו את הגדר והמחלקות הסתערו פנימה. כייבוש המשלט לא ארך, אלא דקות מספר. נתפסו שבויים, כיניהם מפקד המשלט, קצין בדרגת לוטננט. 2 מכונות ויקרס, 2 מרגמות "3 איטלקיות, מקלעים ורובים. המשלט היה מחופר יפה עם תעלות קשר למעלה מהראש ובונקרים לשכון, ש"ר ותחמושת, ואפילו בונקר מגורים לקצין.

התחלנו מיד לארגן את האנשים להגנה היקפית ולחפור עמדות לעבר רפיה. כל הצויד העודף, שנפרק בתחילה — הוכנס פנימה, וכן רוכזו כל הפצועים. בונקר המגורים של הקצין הפך למרפאה. האנשים נצטוו שלא להתרוצץ מעל לעמדות מחשש הפגזת המקום. מפי הקצין נודע, שהמקום טווח למפרע ע"י התותחים המצרים, ואמנם, כעבור שעה התחילו תותחי 25 ליטראות בהפגזה, אך היתה זו הפגזה דלילה, שלא הפריעה לנו.

זמן קצר לאחר הכיבוש הגיע הדרג השני ועמו צויד נוסף, תחמושת, 2 תותחי נ.ט., כלי-התחפרות, ומוקשים נ.ט. המכונות החזירו את הפצועים והשבויים. בטרם נספיק להתחפר היטב לכיוון רפיה ולהציב את התותחים הנ.ט. במקומם, — האיר השחר. לפנינו, במרחק 800—1000 מטר בערך, עמדו בשורה כ-9 טנקים וכמה משוריינים. הטנקים נדמו ממרחק זה כ"שרמנים" אך למעשה, היו אלה טנקים קלים מטפוס "לוקסט", שהספקנו לראותם ולבדקם לפני כן. נתתי הוראה לתת לטנקים להתקרב עד לטווח הפגיעה של התותח הנ.ט. ורק אז לפתוח באש. רוח האנשים נפלה במקצת, משנודע להם כי משלט 102 לא בכבש, וכי אנו עלולים לספוג את כל כובד ההתקפה. המצרים החלו בהפגזה, שארכה כשעתיים, מתותח 25 ליט. ותותחים אנטי-אוויריים שבסיסם היה ברפיה. האש של האחרונים פצצה רבים מאנשינו, כיון שמפני מהירות הקלעים לא יכולנו לשמוע את הנקישה הראשונה והם התפוצצו מעל ראשינו לפתע פתאום. הטנקים המצרים התחילו לזוז, כשהל-הרגלים דץ בעקבותיו, כיתה מאחורי כל טנק. מימין נפתחה עלינו אש של מכונות-ירייה. מכונת משא משלנו, שהביאה את התותח, נתקעה לפני העמדה וגרמה להסתרת

הטנקים המצרים שנפגעו בחזית משלם בית הקברות (באופק — המחנה הקטן של רפיה).

כל החווית מעיני התותחן ולוע תותחו. בשעה שהטנקים החלו להתקדם, אי אפשר היה להגיב. רב-סמל הפלוגה קפץ על המכונית תחת מטר אש, הצליח להניע את המכונית ולהזיזה למאחורי המשלט.

כשהגיעו הטנקים לטוח של כ-500 מ', פתח התותח הנ"ט. באש והרס טנק אחד. מיד עברה תרועת שמחה והתלהבות בין האנשים, כל הנשק מכונן אל האויב. מיד לאחר מכן הושמדו עוד 4 טנקים ו-2 משורינים שהספיקו להתקדם בינתיים עד לטוח של 300 מ' מרגמות ה"2 עשו שמות בחיל הרגלים וכן הפיאטים שירו בזוית מוגבהת. הרובאים צלפו לעבר כל טנק שנפגע כלפי אנשי הצות שהחלו קופצים החוצה. מיד חזרו הטנקים על עקביהם וברחו, כשהם מסתתרים מאחורי קפלי קרקע וצולפים על המשלט בתותחי 37 מ"מ.

משנהדפה התקפה זו, החלה מיד הפגות תותחים, שנמשכה ארבע שעות ללא הפסק, בלויית פגוי עשן. פעם בפעם היתה לנו הפוגה קצרה, משהרעיש חיל האויר שלנו את עמדות המצרים. ברגע כזה היתה כל הפגזה נפסקת מהשש התגלותן של עמדות התותחים המצריות.

בשעה 11.00 נערכה התקפה שניה של טנקים, הפעם בשיעור מועט יותר. חיל הרגלים התקדם מאחוריהם עד לטוח של כ-600 מ' ולא הוסיף. הנחנום שיתקדמו והשמדנו ארבעה טנקים. יתרם ברחו מיד ולא המשיכו בהתקפה.

כעבור זמן מה החלה התקפת-נגד שלישית. הפעם היה זה חיל הרגלים שביססה לתקוף בסיוע ארטילרי ו-2 זחלים יורקי להבות. תותחינו הנ"ט הוצאו מכלל שימוש כתוצאה מהפגזות, וכך יכלו הזחלים להתקדם עד ל-100 מ' מהמשלט. מחלקות חיל-הרגלים הגיעו עד לטוח של 30 מ' מהמשלט. התכוננו כבר לקרב כידונים. אולם התקפה זו של האויב לא נוצלה על ידם כראוי. אשם לא היתה אפקטיבית, פרט להשפעה פסיכית על האנשים, שנפגשו בפעם הראשונה בנשק כזה.

היה זה רגע שלא ישוער. לרשותי היה מנין קטן. כ-30 פצועים מתוך 80 הלוחמים שעמדו לפקודתי. הנשק נסתם בחול ורובו לא היה כשר לפעולה והעמדות אף הן לא היו מותקנות במידה מספקת (מחוסר זמן). אנשי המטה סביבי כבר ערכו בקבוצי מולוטוב לקדם את פניהם, וחלק בדק את נשקו. ברגע זה הפעיל אחד הבהורים פיאט, ולאחר מספר יריות הצליח לפגוע בזהל. זה נסוג מיד ואחריו גם חברו. חיל הרגלים של האויב, שנשאר ללא סיוע, הפך את פניו והחל לסגת. הם ברחו, כשאנשי הפלוגה והמכיינים עושים בהם שמות. למעלה מ-150 הרוגים נמצאו אח"כ בשטח, לבד מאלה שהוצאו ופצועים עד אין מספר, שנאספו מן השדה בחסותם של דגל לבן ורופאים. בהוכחם, שלא יוכלו לשוב ולכבוש את המשלט, החלו המצרים לגדר מיד את המחנה הקטן, שהיה במרחק של 1200 מ'.

רפיה היתה לפנינו — היינו בשעריה. האויב המשיך בהפגזה עד הלילה. בהפגזה נהרגו עוד כמה אנשים, מן הפלוגה נהרגו סה"כ 8 אנשים. התותחן הנ"ט, שהשמיד את 5 הטנקים הראשונים נהרג בערב, בהפגזה. בלילה הוחלפה הפלוגה באחרת. שהיתי במשלט עוד 24 שעות על מנת להכניס את המפקד החדש בעבי הקורה של זירת הקרב.

הנופלים בקרב הוחזרו ל"גבולות" ושם נקברו. היחידה חזרה לבסיס אתרנית לשם נפישת מועטת. בס"ה הושמדו בקרב זה 9 טנקים מטיפוס לוקסט ו-2 משורינים, כמה טנקים ניזוקו (שגראו נגררים ע"י טנקים אחרים) ו-2 זחלים.

קרב זה היה למעשה הקרב האחרון בנגב. מיד לאחר מכן נשתררה הפוגה ובעקבותיה באה שביתת-הנשק.

יצחק שומטרמן

...כשיצאנו עם בוקר בג'יפ לג'יריס, כדי לצפות משם על רכס "בית הקברות", שהועד לפלוגתנו, דיכבנו קצין-הבטחון, שאסר את הביקור כדי שלא יוצר ריכוז גדול בנירים אשר יסב את תשומת-לב המצרים ויעלה בלבם חשדות. לא היה לנו ברירה, אלא להסתפק בעזרתם של אחד מסמלי הפלוגה וסיר שחדרו בלילה הקודם אל בין גדרות המשלט — — —

זכרנו מפלוגה ב' עלידי המ"בית-הלבן". הכל נעשה במהירות של פעולה ובעצבנות על דברים קטנים שאינם מסתירים, ובכסיהיה גדולה אל עתיד מכוסה. אני מפוס לעצמי קטע של בטהובן. בסחון וערנות נסוכים בנו, ועל הכל — ישנה הרגשה שנקח. השמים זרועים כוכבים, והירח קרוב לצאת, או ודאי נהיה לרגלי "בית הקברות", ובינתיים הגנו משרכים את רגלינו באשיות ובהפסקות קצרות שבהן כל השירה כורעת כאנחה ותזוזת ומרצת את הציור: מכונה, מרגמה, תחמושת מילואים, פגזים לפיצוץ, — נופשת קמעא וקמה בשניה. כשכל אחד מפטיר לזה שמאחוריו: ציצצ! ואז קמים ומשתדלים למהר, כדי שלא יתהוו מרחקים בין איש לרעהו, וכשהם מתהווים מתחילה דהרה להשיג, בתוספת קללות הגוברות עם המשך השורה, של רצים מר רוצם ונהה דהרה כזאת משכיבה אותך, כשכולם כורעים ומחכים. נתקבלה פקודה מן המ"פ להתפרש. המחלקה מתארגנת בסדר שנקבע מראש. גבעה לבנה, הנשקפת בכחירות באור הירח, משתרעת לפנינו.

הסמל נשלח בלוית עוד בחור אחד, לחתוך את הגדר. ובינתיים עובר זמן. האנשים שרוצים על גבי החול ומתחילים להרדם. כל שהיה נוספת גורעת מן המתח, מביאה לידי עצבנות ומקרבת אל אור היום.

העצבנות מתגברת. קשרי-אלחוט, מלים מוסכמות, והתותחים דופקים. נשמעים גם הדי ההפוגה על משלט 102 — יעדה של פלוגה ב'. הפגזים נופלים מאתנו והלאה — לא במקום שצוין ע"י הסיירים. עם מי הסעות? — אין לדעת. הסיירים חזרו להוביל את דרג ב' ואילו הסמל לא חזר עדין. המ"פ מפסיק את אש התותחים ופוקד להתקדם נכחו: — "ציצצ, קומו להתקדם. אל תשכח את הטריאונט!"

הגנו מתקדמים בשורה פרושה, ואני צועד אחר המחלקה ומכוון את הכיתות. הגנו לפידעה. אותו רגע הופיעו הסמל וחברו. אנו עוברים את הגדר, לאחר שהשארנו בריהוקמה את התגור המיותר, התחמושת הנוספת, הפיצוץ והמרגמה. עתה הוקל לבחורים. הם חפשים יותר, מכונים את רוביהם ונכונים להתקדם. — "להתקדם"... שקט גדול ועמיק, הלב אינו שקט. רוגש, מחל לרגע שנתפרץ ונסגור. המשלט הולך ומבהיר לעינינו ומבהיק בחולו הלבנבן, הנשקף אל... ידיה שניה... ושלישית אחריה... צורר אחד, ואחריו שנים — שתי מכונות "ויקס" החלו לירות אש אל פנינו. פגזי "3" עפים, אבל נופלים מאחורינו. מסתבר שהרגישו בנו. האם התותחים אשמים? — "אש!"... הבחורים דופקים, מגבירים בכך את בסחונם העצמי. אש האויב שוככת קמעא. — "להתקדם!"... הסמל שלי, נתן — שוכב, "קום", — אני קורא לו, — "קום!" אינו נע. אני דוחפו. שותק, נהרג... המחלקה מתקדמת בינתיים, שוב צרורות. — ושכיבה. יששכר פורץ קדימה ומטיל רימון. התפוצץ. המחלקה מוסיפה להתקדם. גדר שניה ניצבת לפנינו. היא מסילה את חתימה — המחבורים לה גם מוקשים? — יריות נשמעו מפה ומשם וצעקות. אני משלח קדימה את החבלן, הוא ניגש ומפעיל את ה"בונגלור". התפוצצות אדירה. כיתה אחת נבהלה ונסוגה מיד לאחוריה. לא שמעו את הוראותי, קולי נצרך, "מה העניין?" — הם שואלים. "לחזור מיד". שקט. שום קול אינו מגיע מן המשלט. הבחורים צועקים בבהלה, כי כמה מן המקלעים, הסטנים והרובים אינם יורים — החול סתמם. אני פוקד להפסיק לירות ולהתקדם. הבחורים זונקים קדימה ופורצים בצעקות-עליון לעצמם ולחבריהם. "צאגות אדירות, והגנו בתוך המשלט. דויטש הפעיל רימון, אך התפוצץ בידיו ונתרסק... קרבן שני. מסתבר יותר ויותר שהענין הם. המשלט בידיו, הודות להתפרצותנו ההחלטית והמהירה יפה. שקט... המחלקה השניה אף היא לידנו.

מסתבר שהמשלט קטן מלהכיל את שתי המחלקות. ערבוביה, צעקות של 60 בחורים המצטופפים בתעלות ההתארגנות ארכה זמן. הציוד והמרגמות שהושארו מאחור הוכנסו אל תוך המשלט והחילונו להתחפר ולהגדיל את השטח המוחזק. העבודה נמשכת. הלב רוגע. הולך ומתברר שהגנו דחוקים בזמן, הבוקר קרב והולך. שאלתי את המ"פ על מצב העניינים. השיב: "נכשלו ב-102, דן ופסל פצועים"... לבי מר עלי, נבוכתי. שאלתי: "הנחזיק לבדנו?" — "אל יעלה צל של הרהור", — היתה התשובה. מכאן לכאן — דרג ב' הגיע: תותחים נ"ט, תחמושת למכ"י ולמרגמות, פיצוץ, מונו, ססבה ושמכיכה.

המשלט התרענן והתחזק לקראת הבוקר המאיר. פגזים בלתי מדויקים מתחילים להצטופף סביבנו, והחלה מערכת העמידה של משלט "בית הקברות". עמידה מפוארת, — זהו הסיכום. הוא חיובי בהחלט. אלא שלידנו היה זה יום של זכרון, רעב, עיפות, תלישות, בלבול, פחד, זועה, עצבנות, ולקטים גם עליצות שגעונית, צער וכאב על נופלים, שמחה אנוכית על שנשארת בחיים, תאות רצח להמית את המצרים המסתערים עלינו ורצון עז ואנופי שיגמר כבו הדבר. זה, למעשה, היה כל הקרב — מה שעבר עלינו. השאר אינו אלא סדר הקורות...

מולה הכמ

הצועד בשבילי המולדת

תרפ"ד (1923) —
ט"ו כסלו תשכ"ב (11/1962)

יצחק נולד ב-1923. למד בבית ספר פולני ממלכתי ועברי. בגיל ארבע-עשרה וחצי עלה ארצה. שני ילדים קטנים, הוא הבכור ואני הצעירה, נסענו לבד לארץ ישראל. תחנתנו הראשונה בארץ היתה טבריה, שאליה התקשר מאד ואהבה. בעיר זו בנה את ביתו, עליה הגן במלחמת העצמאות, ואליה שאף לחזור כשנשלח, בתוקף תפקידו, למקום אחר. כשהועבר לבאר-שבע כתב לי: "אני מדרים, אבל ליבי בצפון"... אבל לדאבוננו — לא זכה.

פרצה מלחמת העולם השנייה — והוא בין המגויסים. מחלוצי המתנדבים בקנאותו לכבוד העם, בשרשיותו היהודית, בשנאתו לצורר — ועם החרות האנושית הטבועה בנפשו, עם רגש החובה הטבעי שבו. הוא הבין, כי על כל צעיר למלא חובה זו ולהיות נכון. אתרע מזלו, והוא נפל בשבי הגרמני ונשלח לגרמניה — זו פרשה כאובה ורבת תלאות בפני עצמה, רבת סבל הן כיהודי והן כשבוי.

ב-1945 השתחרר מהשבי והגיע הביתה. כאן הוא שוב מוכן לכל קריאה ולכל צו. והנה קרבו פעמי הגאולה ומדינת ישראל בדרך. שוב הרגיש, שהמולדת זקוקה לו, וכי יכול לתת הרבה ממרצו ונסיונו הצבאי. הרי פה יש טעם לקושי ולסכנות; הרי המטרה קדושה. וכאיש הגנה מסור ונאמן, הנשמע לכל צו — הלך...
כן... הלך יצחק וצעד בשבילי המולדת היקרה, לאורכה ולרוחבה; לא איש דברים היה, אלא סגור מטבעו; לא אהב להתבלט במעלליו. אדם רגשני מאד היה, ובכדי לכסות את הסנטימנטליות התעטף במעטה של נוקשות, כביכול. אהב מאד את משפחתו — ולמסירותו לא היה קץ. אף בימים הקשים, כשכבו על ערש דוי בבית"ח בבאר-שבע, שאל על ילדיו ובקש לראותם. הרופאים, שטיפלו בו, היו מלאי הערצה וכבוד לדמות הנאצלה; הם לא פגשו באדם בעל רצון חיים כזה.
כן, יצחק היה סמל, סמל לנאמנות ומסירות, דרש מאחרים, אך דרש יותר מעצמו. ונפל, כרע את, אב ובעל, ודואב הלב — ואין ניחומים...

אחותך הממאנת הינחם

חסייה לופטין

קרית-ביאליק

חתימה
הספר
"קצת ימים אלה"

עוד לפני שהכרתיו שמעתי עליו טובות. ספרו עליו, בטבריה ובסביבה, כעל צעיר מחונן, בעל רוח ללא חת, אמיץ לב — ובעל תכונות תרומיות אחרות. לא התפלאתי על כן שלאחר זמן, בימים המכריעים של ערב המדינה, נודע בשערים כמשחרר טבריה, העיר העברית הראשונה לשלטון אזרחי יהודי.

ואכן, באפריל 1948, עם התגיסותי לנפת כנרת, זכיתי להכירו. בביקורי התכופים בטבריה פגשתי לעתים קרובות ובמסיבות שונות. תמיד היה ער ודרוך לפעולה, שיחו ושיגור היו ענייני ביטחון בלבד. דבריו בישיבות, קצרים וקצובים, נאמרו לענין ובהגיון. אך יחד עם זאת ניתן להכיר בסערת הרגשות המפעמות את לבו, שביטוי להן היתה בת שחוק לבבית ונבונה.

עם הקמת המדינה הוקם בעמק הירדן גדוד חי"ם, הרי הוא גדוד הירדן, שהפך במרוצת הזמן לגדוד 103 של חטיבת גולני. גדוד זה היה מורכב, ברובו, מאנשי המשקים של העמק, הגליל התחתון ומאנשי טבריה. ואם כי היה שוסטי מפקד אחת הפלוגות של גדוד 12, כבר באותם הימים, הרי קשריו האישיים עם גדוד הירדן היו הדוקים ביותר. לא היה מאורע בגדוד, מסיבה או אירוע איזה שהוא, ששוסטי לא השתתף בו. חבר היה לכולם, לחילים ולבעלי דרגות כאחד. הוא לא ידע מחיצות וחציצות. התעניין לגופם של דברים — ולא לקליפתם החיצונית. הדברים היו קרובים לליבו ושאלותיו והתעניינותו לא היו מתוך סקרנות, אלא מתוך ענין ורצון לסייע לחבריו ולדבר, אותו שרת באמונה.

גדוד הירדן עבר לבאריעקב, וחטיבת גולני אף היא הגיעה לג'וליס. שוסטי ביקר לעתים קרובות את גדודנו, ואף כאן גילה ערנות וענין בבעיות המיוחדות של גדוד זה, אם כי לא השתיך אליו. עבותות החיבה והקשר לאנשי טבריה חזקו מגינונים פורמליים. הוא התעניין בכל המתרחש, שוחח עם החילים, והללו ראו בו אח ורע בעל תבונה חיים וכושר מנהיגות. ומנהיגותו לא פגעה בחברותו; להיפך — סמכותו עלתה בד בבד עם החברות.

שוסטי עלה במעלות הפיקוד. לגבינו היה זה תהליך טבעי. אכן ידענו, שצעיר חינוכי וכשרוני זה נועד למשימות חשובות.

עם תום מלחמת השחרור, חזרנו לבתינו ודרכינו נפרדו. שוסטי המשיך לשרת בצבא הקבע. כבימים הראשונים לצה"ל, שוב שמענו עליו כעל חיל מסור ונאמן, ער ודרוך למסיבות המשתנות. שמחנו בהצלחותיו, באשר ידענו, הכרנו והוקרנו את אישיותו.

הוא נחטף מאתנו בלא עת, כששירת חייו ושירות חייו נפסקו באמצע. הן כה אהבנוהו, כה דרוש היה לנו שירותו הצבאי, ומה דואב ליבנו ביודענו, ששוסטי שוב איננו אתנו.

זכרו, מידותיו, כשרו — ישמשו כסמל לדור הצעיר. לנו, לחבריו ומוקיריו, יחסר תמיד. בגאון ובגאווה נישא את זכרך כל הימים, חברנו, שוסטי!

ברוך נעמני
קבוצת מסדה

ש וגורל מתאכזר לאדם.

כמה מוזר שדוקא הוא, החיל, המפקד, המתנדב לכל משימה, לא מצא את מותו בשדה הקרב. לו צריך הייתי להביא דוגמא לחיל עברי, הייתי בוחר בדמותו של שוסטי. התגלמו בו כל אותן התכונות, שאנו רוצים לראות בבנינו.

שוסטי היה חיל מושלם. כבר בהופעתו הורגש כבוד למדים. התנדבותו לצבא הבריטי, להגנה, ועם קום המדינה לצה"ל, נתנה בו אותותיה. אך ראשית היה שוסטי חבר ורע. יכולת לשוחח עימו בהרגשה, שיש אוזן קשבת לדבריו, ותוכל להעזר גם בעצה. נזכר אני בתקופה, בה כיהן כמפקד גוש עמק הירדן. היתה מסורת בעמק, שבתפקיד זה חייב לכהן אדם מאחד הקיבוצים. חשנו, שאדם מן החוץ לא יבין את אנשי השדה. והנה בא שוסטי והתחבב על אנשי הקבוצים למן הרגע הראשון. הוא היה נציג נאמן של הרשות הצבאית ויחד עם זאת ידע לנהוג כאחד התושבים. חשנו, שכאשר שוסטי בגוש — אפשר לשקוט. בכל תקרית על הגבול היה שוסטי פועל מתוך שיקול דעת וצניעות. במיוחד היתה נתונה דאגתו, בימים ההם, למשקים הצעירים, שרק אתמול קמו. הוא היה מבלה, עמם ימים כלילות, והיה להם לסמל.

שוסטי היה איש משפחה. הוא אהב להיות בחיק משפחתו, ותכופות היה מפגיש את משפחתו עם חבריו. נעים היה לפגוש את אשת שוסטי ושני בניה, להם היתה נתונה אהבתו וגאווה. יחד עם זאת היה איש ביטחון, העומד על המשמר ומוכן לכל פורענות.

אכן, שוסטי היה לסמל של חיל עברי, וכך נזכרהו!

צ ב י ב ר נ ר

אפיקים

* *
*

באר-שבע, 29.4.62

לבלומה היקרה ולילדים — שלום!

ביום הזיכרון, שיחול השנה בד' איר, ברצוני לשלוח לכם מכתב בן כמה מילים. ביום זה, באופן מיוחד, נזכרים אנו בכל אלה, שהיו אתנו כל כך הרבה שנים — וכיום אינם אתנו.

את שוסטי הכרתי בסוף 1947. גיסתיו כמ"פ לגדוד 12, שהתחלתי להקים באותם הימים בעמק-הירדן.

ואולי אני אחד המעטים שיודע, עד כמה השקיע הוא בהקמת הגדוד ובאימון אנשיו. ואחר כך — עם הגדוד בכל הקרבות שלו, ועם חטיבת גולני מן הצפון ועד הנגב.

את הכל עשה בפשטות. בצניעות ובמסירות בלתי רגילה, והיה, לדעתי, קצין לדוגמא בצורת עבודתו והיחס לאנשים ולתפקיד. וככה עלה בגורלי להיות גם מפקדו האחרון, עד היום המר.

מקוה אני, שיהיה לך די כוח לגדל את הילדים לאור דמותו וברוחו. והנני מאחל לך הצלחה מלאה במשימה זו.

שלכם תמיד

אברהם יפה,

אלוף הפקוד

מיון עד הנגב, באשמורת-ליל תיכונה

ישבו במשלט כשהם צפופים וחשים בקור החודר לעצמות. זה כמה ימים שאין פעילות מיוחדת, והשגרה מתחילה לתת אותותיה כשעמום האופף הכל. חוסר המים, מנות המזון, המלאות אבק וחול והנגרסות בשיניים — גם הם כבר היו לזרא. הערב ירד, ושעות הלילה המוקדמות, לאחר כל סידורי השמירה וחילופי המשרות, נשארו ארוכות ומכבידות. הסיפורים קלחו, ומאורעות גדולים וקטנים סופרו, וסיפור רחף סיפור, ועוברים מענין לענין. ושוב — קטעי סיפורי קרבות, ענינים חשובים או פעוטים. והוא — משום מה, דוקא, סיפר על הנפילה בשבי, על התפקיד שקדם לה, והיה מלא מתח וחרדה.

מפקד מחלקה היה ביק, בצבא הבריטי, עת התקדמו הגרמנים, וכוחותיהם המוצנחים גברו מיום ליום. הצבא הבריטי הוכה ונסוג דרומה לקראת אפשרות פינוי. רק חצי האי פלפונז עדין נשאר בידיהם ותעלת הקורינט — עליה מתוח היה הגשר הגדול — היתה כעין חייץ בין הצבאות; וגשר זה, גדול המדות, היה את המעבר היחידי דרומה. היה צורך לפוצצו על מנת לעכב במקצת את התקדמות הגרמנים, ולתת שהות נוספת של יממה או שתיים על מנת להספיק לפנות חלק מן הכוחות, שהתרכזו באי. אולם עדין היו מספר יחידות צפונה לתעלה ולגשר, ויש תקוה, שאולי יספיקו להגיע בטרם יפלו בשבי, ולכן כדאי להשהות את הפיצוץ, ככל האפשר, עד לרגע האחרון. אפשר, שעוד כמה יחידות תצלחנה לסגת — והתקוה להציל כל אדם מחיבת השהית הפיצוץ. הוא קיבל את הפקודה: אתה תפוצץ את הגשר מאוחר ככל האפשר — ובהתאם לשיקולריך. המשימה לא היתה פשוטה וקלה, ותוצאות היותם האחרונים בשטח בקרבת הגרמנים היו רציניות למדי. הרבה קור רוח ואומץ נדרשו לביצוע המדויק, וזה בנוסף לעיפותם ופחדם של החילים, המצפים לבצע את הפיצוץ מהר ככל האפשר — ולסגת דרומה עם שאר היחידות, לקראת התקוה הקלושה להספיק ולהיות בין החילים המפונים — בטרם ידביקום הגרמנים. הוראתו היתה להמתין, ובאמת, מדי פרק זמן הופיעו יחידות מזדנבות, פעם גדולות, ופעם מספר חילים בודדים, אל הגשר. הגיעו ממש ברגע האחרון, והם נראו סחוטים ויגעיים, וגם פצועים היו ביניהם, אך בעיניהם האדומות הובעה תודתם האילמת לו, למפקד, על כי השהה את הפיצוץ ואפשר להם את המעבר. היה במבטם

בשבי הגרמני, סטלג 383
(שוסטי — ראשון משמאל, יושב)

זה מעין פיצוי לסכנה ולמתח הרב. ממש ברגע האחרון, עם הופיע ראשוני הגרמנים, הועף הגשר באויר. הגרמנים נעצרו, והחלה הנסיגה שלו עם יחידתו דרומה. רכב לא היה בנמצא. צעדו ברגל, ועזרו לנחשלים וצולעים. לאחרונה — הנפילה בשבי עם עוד אלפי חילים בריטיים ואחרים. ארבע שנות שבי גרמני — מילים לא יתארון. רעב, עבודה קשה ועלבונות, נסיונות לשבירת הרעב ע"י סחיבה מכל ערוגת ירק, הנקריית בדרך, ותרגולת עלובה, המשוטטת ליד חזה חקלאית. עם סיום המלחמה והשחרור מהשבי, חזר הביתה וניסה להשתלב בחיי אזרח, אולם תוך זמן קצר הוא נקרא שנית להתנדב להגנה בעיסוק מלא. מנגנון ההגנה חייב להחזיק סגל אנשים, שיעסקו באימונים ובהכנות לקראת הצפוי כמגויסים מלאים, יום ולילה. הקרבות החלו והקיפו את כל הארץ מן הצפון ועד הדרום. טבריה השתחררה והפכה להיות העיר הראשונה בישראל בשליטתנו המוחלטת. והוא — ששחרר את טבריה עם קומץ חבריו — פיקודיו, קיבל בצנעה ברכות אבות העיר ואזרחיה. ידעו האנשים הטובים, הישרים והפשוטים האלה, להביע אף במילים מעטות את הכרת תודתם הגדולה לקומץ לוחמים אלה. באחד הימים החליטו לחטוף אמבט חם, וצעדו למרחצאות חמי טבריה כשמגבות על שכמם. הם ניגשו לקופה הקטנה לקנות כרטיס כניסה, והנה — הקופאי המבוגר, בעל הראש המלבין, ראם והכירם. הוא התרגש מאוד, יצא מחדרו הקטן ואמר: "בואו, בואו עמי, אתם אורחינו המכובדים ביותר,

הרשו לי להזמיןכם". כשהיו בבריכה החמה, דאג לשלוח להם משקה קל, קר ומרענן. חשו הלוחמים את הקרבה, את היחס הלבבי — ויחמו ליבותיהם. דרך הקרבות היתה רצופה עליות וירידות. לפעמים כה רב היה המתח, עד שלא יכולת להספיק לסכם את מאורעות הימים האחרונים — והנה, משימה נוספת העסיקה אותך ובלעה את רובך, וזמן להרהורים — איין.

בקרבות הנגב היה גדוד "ברק" המפורסם, מחטיבת "גולני" (שנקרא, אחר כך, גדוד 12) כבר מגובש ויציב. הפלוגות — גאוות כל אחת מהן בעברה ובמשימותיה. לא עוד קראו פלוגה ג', אלא פלוגתו של שוסטי. הכל הכירו בה ובמפקדה. ידעו הליכותיו השקטות, קולו העמוק ופקודותיו הקצרות והתכליתיות. נוצרה אוירת אמון הדדי, שסיעה לדעת בבטחה, שהוא שבע ושקט, כי יבדוק הכל במטרה שהמבצע יעלה יפה, וכי יחשוב, כיצד לחסוך פגיעה בחילים.

לאחר הפוגת מה שוב התחדשו הקרבות. הוטל עליו לצאת עם פלוגתו למשלט "בית-הקרבות" המפורסם כל כך, ואפשר שבזכותו; רצה הגורל, ותפישת המשלטים האחרים באותו קו נכשלה. כך נשאר משלט זה המשלט היחידי בקו החזית, שנכבש באשמורת הלילה התיכונה; ובהיותו בודד — מובן שעם שחר רוכזה כל ההתקפה המצרית כלפיו. המצרים החליטו, — ויהי מה, — להחזיר לעצמם עוד באותו יום את המשלט הזה, שהיה עמדת מפתח חשובה.

היה זה אחד הקרבות הקשים והארוכים. (בו זכה סמל מפיקודיו באות גבורה, לפי המלצתו). שש פעמים באותו יום חזר הצבא המצרי והתקיף. הוא לא חסך אנשים ותחמושת, ובלבד שיכבשוהו בחזרה. לכל התקפה כוונו התותחים המצריים, המטווחים מבעוד מועד, בדיקנות; "ריכוך", כך קוראים לזאת בשפה צבאית. מטר השרפנלים לא פסק; פצצות המרגמות ורסיסיהן היו כגשם סמיך על הגבעה. משנדמו התותחים, ידענו, שהתקפת הרגלים תבוא תוך דקות, וכי הסתערות, מלווה צעקות אימים, לא תאחר. קריאתו: "היכונו! זה מתחיל עכשיו!" עודדה את החילים וזקפה את ראשיהם בעמדותיהם. הם הדפו את ההתקפה בכוח אישם ובביצועם הנכון. משנהדפו המצרים פעם ופעמיים, שינו מדרכם. הם קירבו עד למשלט עצמו את כלי רכבם המשוריינים, ולהביורים ענקים החלו יורים ויורקים אש עד לתעלות ולעמדות. לרגע קמה מבוכה רבה בין האנשים. לשון אש ארוכה, השורפת ולוחשת, אינה מן הדברים שקל לראותם בשלוח ולעמוד בפניהם בשקט נפשי. כמעט שקמה פניקה, אולם הוא, בראותו אף הדבר, רץ מעמדה לעמדה, הרגיע ועודד, אף שכנע את אנשיו שאין האש הזו כובשת את המשלט מידיהם. האנשים נענו, וגם הפעם עמדו למרות עיפותם, והדפו את ההתקפה המצרית. מחיר יקר שילמו המצרים בכל פעם שחזרו על ההתקפה. המקלעים שלנו קצרו בהם ללא רחם; אש הרובים היתה שקולה ומעשית, והצלף, הצמד אליו, עשה מלאכתו בדיקנות ופגע בקצינים מצריים ובעלי דרגה אחרים. החברה בעמדות קראו בקול כדי לעודד זה את זה: "אם הדפנו עד עתה שלוש התקפות, נהדוף גם שלוש, אך אותנו לא יקחו!!!" לפנות ערב נערכה ההתקפה השישית. נראה שהמצרים ריכוזו כל המאמץ בזה האחרונה — אולם שוב נחלו מפלה. מברק מהפיקוד, מזה האיש, המוכר לכולם כמדבר בשקט, בלחישת ממש;

מזה, שאינו נוהג לחלק מחמאות — הגיע, ובו משפט אחד בלבד, שלוש מילים: "אני גאה בכם". ושוסטי עיף, עיניו אדומות, והוא דואג להעביר מיד את תוכן המברק הקצר לכל הפיקודים, ועד לחוליית התשמוע שהורדה עם ערב למרגלות המשלט. ותוכנו של מברק קצר זה יקר היה מכל דיבור. והאנשים — כאילו התרעננו, כאילו רחצו, כאילו כוחות חדשים החלו לפכות בתוכם. הם ידעו: — עשינו הדבר, לא יבצר מאתנו; אנו בוטחים בו, במפקדנו, ובתושיתו.

חלפו ימי הקרבות, צבאנו התארגן, התאמן ומילא תפקידים רבים. ושוסטי — היתה בו מהרגשת השליחות שאינה מתרופפת מזה שנים, והוא בוגר יותר ומנוסה. נהג למלא תפקידיו ברצינות ובדייקנות עד לאחרון הפרטים. מבין תפקידיו הרבים קבל את הפיקוד על גוש כנרת. האיזור היה מוכר לו היטב וקרוב, אף את האזרחים אתם בא במגע הכיר, והם הכירו אותו. הפגישה הראשונה, עם ועדות הבטחון והעוסקים במלאכה בגוש, באה לקבוע ולהסדיר דרך הפעולה הצבאית-אזרחית. לאחר הברכות, מסירת דו"חות המצב, תדריכים, הוראות וכדומה, בא תור חילופי דברים ודעות. נציגי הישובים מרצים דבריהם במשימות כלכלה, עבודה, הנהלות משק ותיאום: כל אחד בסגנונו; כל אחד — בענינו. קם אחד שאמר, כי תקותו היא, שהמפקד החדש, המכירם מקרוב ויודע קשיי כח אדם, ומכיר גם מכיר את לבטיהם, יבין את בקשותיהם הרבות לשחרור ויקל בקריאת האנשים לאימונים, כי כל אדם, הנקרא מהמשק, גורם תקלות בעבודה הסדירה.

שוסטי זקף ראשו משולחנו ומהדפדת הפרושה לפניו, והודקף. הושלך הס; הכל נשאו עיניהם אליו והוא פנה, בקצרה ובדיקנות, ואמר: "רבותי, אני מבין, שעל כל אחד מכם מוטלת אחריות רבה לתפקידו ולמשימתו, בהן הוא נושא במשקו או באזורו. אני רוצה להאמין, שכל אחד מכם עושה — ויעשה — כמיטב כושרו ויכולתו למילוי תפקידו זה. אני מוניתי בהסכמתי, ולשמחתי, לתפקיד זה, ששמו הביטחון בגוש זה. קרוב אני אליו, מכיר צרכיו ואף בעיותיו, אך עדין חיה בזכרוני תקופת המלחמה והקרבות, אף לקחם ומסקנותיהם שמורים עמדי. מכיר אני את הצרכים הבטחוניים והסכנות הצפויות. ולכן אני רוצה לומר היום, ובפגישה זו, כי אעשה את תפקידי זה באותה מסירות, בה — כך אני מאמין — חייב כל אחד לעשות את שלו. איני חושב, שאם אהיה "טוב", במרכאות, לזה או לזה; שאם אוותר על אימון צבאי של אנשי המשקים, אקל בחומרת הצורך לשלוח אנשים לקורסי השתלמות או ביצור משקים, אוותר ואהיה "טוב" לשעה בשחרורים, אהיה, אזי, טוב לענין. איני מתכוון להיות מוצא חן, עושה טובות ושאר דברים, שאינם לרוחי. אני מתכוון לדבר אחד — לעשות את תפקידי בשטח הביטחון במלואו — וביסודיות! אם נבין כהלכה איש את רעהו, היום, בפגישתי זו, הראשונה עמכם בתפקידי החדש — בטוחני, ששום אי-הבנות לא תהיינה בינינו".

הוא גמר והתישב. היתה דממת רגע, ואז קם אחד מוטיקי אנשי הבטחון שבאיזור, מיהר בשמחה לשולחנו, לחץ ידו בהתרגשות רבה ואמר: "יישר כוחך!" אחריו החרו-החזיקו גם, כל האחרים.

התקופה בה שרת בגוש, תקופה ברוכה ופוריה ורבת עשיה, בודאי תיזכר על ידי כל העוסקים במלאכת קודש זו, מלאכת הבטחון.

שוסטי — מפקד מרחב הנגב, בעת ביקורו של ראש הממשלה דאז (1961)
(שוסטי — שלישי מימין)

ושוב תפקידים ותפקידים; ותפקיד של קצין מבצעים בפיקוד הצפון לא היה פשוט כל עיקר באזור זה, שטרם נרגע שנים. כל פעולה בו היתה קשורה במדיניות ורתוקה להנחיות ולשינויים שונים, ומגבלות רבות ארבו לפתח כל תכנון. כל צעד חייב להישקל שבע פעמים, אפס — הוא עשה זאת בהצלחה וביסודיות, האופיניות לו. פרק זמן הקדיש ללימודים, להשלמת תעודת הבגרות, אשר ימי מלחמה ותקופות שירות בשטח הביטחון לא הותירו לו שהות להשגתה. באו גם ימי ההשתלמות הצבאית ותקופת "ביה"ס לפיקוד ומטה" — הקורס הגבוה ביותר לקציני צה"ל והשתלמות הבכירים.

ושוב תקופת הדרכה, פיקוד בביה"ס לקצינים צעירים, הכנת קדר מפקדים, הכשרתם — והעברת הידע והניסיון אליהם. ולאחרונה — פיקוד במרחב הגדול, במרחב הדרום; מרחב, השונה בהרבה מאחרים והמעורר בעיות מיוחדות. הוא נרתם למשימה הקדיש ימים ולילות ללימוד התפקיד לפני ולפנים — ולמד כל אתגריו ובעיותיו.

אלוף הפיקוד, שהיה מפקדו הראשון של גדוד ברק, בימי ראשית מלחמת השחרור, ברכו בלבביות, התברך בו ושמח על שזכה לקבלו. הוא ידע, כי לפניו איש יציב וחזק, בעל ניסיון רב וידע, וכה חשוב היה לו הדבר, עד שלא התאפק מלגלות את התרגשותו ושמחתו.

במטה הכללי נתקבלה החלטה על העלאתו לדרגת אלוף משנה באחד לחדש. שבעה ימים קודם לכן — נפל.

אחד מפיקודיו

גד

24.10.48

לפי כתב היד תוכלי לראות, שאני קצת מבולבל. רק כרגע חזרתי (החזירו אותי); המכונה שלי עלתה על מוקש — ונהייתי לטיס. למולי נזרקתי בזמן ומחוץ לשריטות אפסיות אני בסדר; מזל ארור, מה? זה כבר מוקש מספר 2 ואני חי וקיים. המכונה התרסקה לחתיכות.

היה לי הכבוד להחליף כמה ברכות שלום עם טור משוריין עיראקי. כרגע אני יכול להגיד, שזה היה לי די מבדח. אנחנו נמצאים בשטח שכותבים עליו: "האויב הפר את ההפוגה והפגיו", ולמעשה הוא מסתער, וברצון גדול לכבוש. אנשי המצב במשלט (חי"מ בלע"ז) ראו דברים, שהשערות סמרו. קיבלתי הוראה לצאת, ובלי חכמות ארזתי את עצמי ועוד משוריינים — ולדרך! נפגשתי עם הטור העיראקי; הם מנו שמונה משוריינים ואני שישה. החלפנו יריות, נסיגות והתקדמות, ולבסוף הוחלט לא להילחם וחזרנו כל אחד למקומו. היה לי רצון רב להיכנס אתם לקרב רציני, בשל המוקש ששמו ובו כמעט והטיסו אותי לכל הרוחות.

8.12.48

ביקרתי אמש בכל החזית, ופרצופי המצרים מוכרים לי לכל סוגיהם; אותם הפרצופים המלוכלכים, שראיתי בחוצות אלכסנדריה וקהיר.

12.12.48

זה עתה חזרתי מהקו לעשרים וארבע שעות "עורף". חדשות אין, קר כבסיביר, עד כי השניניים נוקשות. את המצרים אנחנו רואים עכשיו רחוק באופק, אחרי המכה שקבלו פה מ"גולני", ולמרות שיש להם הרבה תותחים, הרבה מכונות יריה וכל מיני כלי משחית — הרי נוכח התנגדות נמרצת או לחץ כלשהוא, מרימים הם את זנבותיהם ומשאירים אבק אחריהם. מיום שעזבתי את הגליל עוד לא התגלחתי, משני טעמים: חוסר זמן ומים; יש לי כבר זקן לתפארת, רק דוקר.

16.12.48

אתמול קיבלתי שורה של משלטים, שמשתרעים על שטח, שהוא יותר גדול מכל הגליל התחתון. אברהמלה נתמנה מפקד פלוגה: פלוגה א'. אני בעצמי יעצתי לו לקבל אותה, שכן — הגיע הזמן שיעלה בדרגה, אם כי הוא היסס. עבדנו יחד במשך תשעה חודשים והשד יודע, מי יבוא במקומו. ועכשיו, על הנגב, פה הפוגה היא למעשה הפוגה בין קרב אחד למשנהו, ואין לך שעה, שבה אינן מתפוצצות כמה פצצות פה ושם, והשד יודע מתי יגיע תורו. לילה לילה מתקרבים לעמדות שלהם, דוקרים אותם בכמה כדורים, ומיד תזמורת. דומה הדבר כאילו בבית הספר היה תלמיד יורד מתחת לספסל במגמה להרים עט שנפל, וכאילו הוא זוחל לאחד התלמידים, שהיה לו חשבון עימו — ודוקרו בסיכה. היום הייתי בבאר-שבע; ביקרתי כמה בחורים שלי, ששוכבים בבית החולים שם. יש לי פה כשלושה עשר שבויים ערבים, ואני מאכילם ומשקם. דבר זה לא קל בתנאינו, והם עומדים וחופרים חפירות ומנקים את הכלים; בקיצור — חוטבי עצים ושואבי מים, אלא שאין מים. היתה לי בעיה איך לשמור עליהם (אם כי אין חשש שיברחו). קראתי לרס"פ ואמרתי לו, שיקח קופסא עם חוט וישים לפני הכניסה

לחוש שלם ויגיד להם, שבמקרה שיעברו, יתפוצץ המוקש. באישון לילה התעוררתי לשמע צעקות מחדר הערבים, ומה התחורר? המור הסתובב ליד סתח החושה והם חששו, שהוא יפעיל את ה"מוקש".

27.12.48

רק לפני שלוש שעות ירדתי מהמשלטים וישבתי שם, בלי עין הרע, במשך שלושה שבועות בלי הפסק, ולפעמים בלי מנוחה. למזלי, גשום היום ואפילו מקלחת קרה לא אוכל לעשות משום: א. חוסר מים; ב. קור. בכך יהיה זה שלושה שבועות + יום בלי רחיצה ותחלפת בגדים. אבל אין להתאונן; הכל למען... החברה אומרים: גולדה מאיר ובן-גוריון.

מצב רוח הבחורים למעלה מכל בקורת וביחוד הגח"ל. היה מקרה והמצרים הפגיו את המשלט בצורה די רצינית, ומשלא הצליחו, החלו להשתמש בפגזים, שמתפוצצים באויר מעל לעמדות, כך שהרסיסים יחדרו לתוך החפירות. כל גערותי והוראותי, שלא ידחפו את ראשם לאחר כל התפוצצות — לא עזרו; תמיד צצו ראשים לבחון, איפה פגע הפגז, ולהתלוצץ על חשבון המצרי, שבזבו עוד פגז לריק. כל הלילה מעיפים המצרים רקטות מכל הצבעים להאיר את הסביבה, מחשש של התקרבותנו.

בשיחה שהיתה לי עם האנשים, הביעו כולם את חוסר האונים שמרגיש האדם בזמן ההפגזה, והעובדה, שהאויב יושב במרחק ק"מ ואי-אפשר לעשות לו כלום, מחוץ לחרוק שיניים ולהתפלל לרגע, שבו נחרוג מהעמדות קדימה לעבר עמדותיו ו"נאנפף" אותו קצת.

6.1.49

למרות שהגני עיף, רצוף וחסר שינה, ועוד כל מיני סיבות של אי-שביעות רצון, הרי מן ההכרח לכתוב לך, משום שבודאי שמעת כבר על הקרב המוצלח של פלוגתי, והרי הדברים בקיצור. פלוגתי תפסה משלט מצרי ולקחנו בשבי ארבעה-עשר שבויים + קצין. בהתקפה נהרג נתן יקשטש ועוד שני בחורים. למוחרת הפגיו אותי המצרים, השתערו בטנקים פעמים, כל פעם עם שנים-עשר טנקים, וחיל רגלים הסתער בליות זחלים וזורקי להבות. בקיצור, עשו הכל ולא עזר להם. הרסנו להם אחד-עשר טנקים, שמונה נשארו בשדה ושלושה גררו, אתם. הרגנו מהם כמאתיים ופצענו בלי מספר, והעיקר — המשלט נשאר בידי. למותר להגיד, שזו היתה אחת הפעולות המוצלחות ביותר בנגב, והמשלט מסומן כרגע במפה כמשלט "שוסטרי". אם כי אני יצאתי בריא ושלם, הרי לא הרבה מן הבחורים כמוני. רוח האנשים היתה למופת; אנשי הסתערו על העמדות של המצרים כאריות ובכמה מקרים, כשהנשק לא פעל מסיבת מעצורים, זרקו את נשקם, הוציאו את הכידונים — והסתערו אתם על העמדות. הקצין שתפסנו שבוי עמד המום מול גבורה כזאת. שני ויקרסים (מכונות יריה כבדות) ירו לעברי, ושיתקנו אותם ע"י רימוני יד. זה קל לספר, אבל לא קל לבצע; וכשאני נזכר — עובר רעד בגופי.

בשעת ההפגזה, באומדנה מינימלית, ירו עלינו כשלושת אלפים פגזים. בקיצור, אזני עוד מצלצלות, והגני חצי חרש מההתפוצצויות, וכל רחש שדומה לשריקת פגז מעצבן אותי, ואני מתכופף כלהתגונן.

כשהביאו את הקצין אלי, החל לצעוק באנגלית בראותו אותי: "אני ידיד היהודים! קח אותי אל הקצין שלך!" הוא לא תאר לו, שבחור עם זקן ובלי סימני דרגא על המעיל, עם סכין ביד אחת (התת מקלע לא פעל) ורימון בשניה, עלול להיות לא רק קצין, אלא מפקד פלוגה (וזה לא לפי כללי המשחק, שקצין הוא ג'נטלמן, שהולך לקרב רכוב על ג'ים ובנעלי קרפ — ודרגתו בולטת).

בשבי הגרמני (שוסטי-ראשון משמאל-יושב)

**שוסטי-מפקד מרחב הנגב, בעת
ביקורו של ראש הממשלה דאז
(1961), (שוסטי-שלישי מימין)**

מתוך הספרון - ימי גשר סיפורו של קיבוץ במלחמת השחרור

המלך הספרון
ימי גשר
סיפורו של קיבוץ במלחמת השחרור

הנה שנים בהנמלונים המבטאים את הרי הימים והחיותיהם:
בבד-הטני

חגסלון

1. גשר על התוף שוכנת - תוף ירון מול תלעזו אין כמות מתנוונת מתקופה ולא תפחד.	9. הרי היתה תקופה של חמד ונדמה - זה כה רחוק. סדר אז הסדר לפני - המרחק - היה מתוק...
2. ביצורים יש לה לגשר לא ברק אותם הבין - טיטוס עם סמלון הגשר העמדות מאז התקין.	10. כן, היו ימים של פעם - פוזר צץ לו וקמל. הסיפור עצוב הפעם - הסיפור על הגמל...
3. לא שקים ולא קצה חול. אבנים - סלעים חצב - טיטוס כבר דאג לכל: לקיבוץ, גם לאויביו.	11. זה היה הקרב על גשר, פגזים והתעקשות, האלחוט צמצף לקשר - עצבים התרוססו.
4. אם עוסקיה כבר בהיקסוריה, הסיפור עתיק יותר, רומא היא אמנם אימפריה - לה קדם מיקוד אחר.	12. הגר סמך, רות, עכור - יש מברק בחול מאד, לא מוכן - חוזר, חוזר תן כבר אות - צמצף על קודר.
5. יש משה עליין - הטבע - פריהיסקורי - בעבר, למשלם הקים לו גבע, תעלות - יצר נהר.	13. הקונצרט גובר בזעם, התחת מרביץ משותה, הפגז מרעים ברעם, ישתולל, ישרוק, יצנה.
6. ולגשר יש מול בה הכל לפי תבונן. למשלם הוקם גמל - לו דבשת עם תבונן.	14. חוס ברק, תפסל מהר, סיאט ו"מריאיתש" וחוף. זה הכרח - אל תאחר, כאן הכל מיד יעוף.
7. וחיו ימי אביב, היקום שקט-שלווה, הגמל היה חביב ורומנטי כה הלב.	15. בכנרת כנרית המיקוד קצת מסובך: מה זו גשר עצבנית, יש לה חיל משוכח?
8. כל ליל סטח - פסטורלה: הגמל עצם עיניו, וכולנו - סרוללה והדם: סער אהב.	16. ושולח את, ברק - הוראת מיקוד מעל: הענין משוט, חלק, יש לרכוב על הגמל!

17. והרגע הוא קצת קריטי,

האלחוט שורק ברעש,

חיכות אנליטי

מתפתח על הרגע.

18. גמל הוא המשלט —

הגמלה — הסתער,

חייקלו אל תירא, תחת —

הגמלה — תתחפר!

19. הגמל מיד לרשת?

חייקל כמובן מסכים.

רק מי ירכב על הדבשת —

זאת בלבד היטב הסעים.

20. עמות מלים על גלי אתר:

„תפוס אתה עם רדת יום“

„אי-אפשר“ טוענת גשר:

„שוסטי — שלח סלוגה הלום“.

21. ודרמטי הויכות,

מי יכבוש את המשלט,

פגזים בוכים ברוח:

הגמל — מסכן — לבד...

22. הגמל מקשיב לשיח.

בני אדם, מה כאן קרה?

האויב מזאת ירדית,

יהפוך את הקערה!

23. וברק דוסק בשצף,

הן הגדוד כאן מתחלף.

הענין זוחל בלי קצב,

הגבנון כבר מתעייף.

24. שוסטי — רחמים יכיל

ומברק בהול שלח:

הגמלה — העטיל,

חייקל, חייקל — קום וצלח!

25. וברק אינו יודע

כי לב שוסטי מתרכך;

כאן הגדוד, נופל כורע,

למה לו להסתבך?

26. „אל תתפוס“ — ברק מודיע

שוסטי משדר: „לתפוס“

חייקל מבולבל מזיע —

וי כבר, הוי מלאה הכוס!

27. ובולם רואים אז מלא:

חייקל, חייקל — הוא כועס!

בלבולים מין שכאלה —

גם הקרח כבר נמס...

28. מצטצף הוא אז צטצוף

על כל אלה שם מעל,

תכניחו רבת מעוף:

הוא יתפוס את הגמל.

29. חייקל מחלקה שלח

בחצות, באופל ליל:

הגמל — הוא כה שמח:

הרוכבים הם ישראל!

30. לא יועיל כבר כל מברק.

המבצע — אינו מקרי —

שידור גשר לברק:

הגמל גמלון עברי!

31. וישנו רק אפילו

הכרחי למחזה —

ומקביל למונולוג

הסיום הוא שכזה:

32. כשהשחר אז הפציע,

מסביב הגוף חמום,

והכל בך מזיע,

והשכל קצת חמום,

33. זה הברחש אז התקיף.

מין אויב זעיר, קטנון,

והגוף — עקוק, חריף —

מזופת על הגבנון...

34. לא יועיל רובה וסטן,

מרגמה תיבוש, תסמיק,

גם אותך „אנגלי“ וברן

ברחש ברחשון ישתיק.

**ת.נ.צ.ב.ה.
יצחק שרון
1920-1961**

...שָׁךְ נִכְבָּר אֶת כֹּלָם
אֶת יְפֵה הַבְּלֹאִיִּת וְהַתְּלֹאִה
כִּי דַעֲוֵת שִׁכְבָּאֵת, לְעֵלְמָם
לֹא תִתֵּן אֶת לִבְךָ לְשִׁכּוּחַ.
אֲדַבֵּר מִקְדּוּשֵׁת בְּזֵם
אֶת תְּשׁוּבֵי בִּינְךָ לְפָרֹחַ.

חיים גלי.

אומרים שפרחים
הם סימן ליופי וחס
והדר
אז למה אצלך
הם נראים לי תמיד
עצובים
ושקטים
ושוקטים...

אזני שלי

אזני שלי היא טורי אנשים
אזני שלי היא שמות ופנים
מקומות ולמנים וקולות משונים
השבים וצולים למולי

אזני שלי היא מחממת שחרור
אזני שלי היא אות וסיפור
של מצליח יצל
של כל עם ישראל
השבים וצולים למולי

פלאון:

אזני אזני שלי

אזני שלי

2 x

אזני שלי היא מחממת קדש
אזני שלי היא רפוח ואש
בשם הימים אל תל פאחר נעים
אל התל הניצב למולי

אזני שפי היא גם יום כיפורים
 היא מוצה החרמון ופסגת ההרים
 רובאים שירו
 ורעים שנתרו לצידו הדרכים אזני

"יהי זכרו ברוד"

פלמון...

אזני שפי אגדה וסיפור
 אזני שפי ללא אות וציטור
 של אתמול עבר
 ולתקוות יום מחר
 השבות ועולות אזני